

Олександра РОМАНЮК

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ МОРФОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЧОЛОВІЧОГО І ЖІНОЧОГО КОРПУСІВ НА МАТЕРІАЛІ МОВЛЕННЯ ГЕРОЇВ УКРАЇНСЬКОГО ДЕЙТИНГ-ШОУ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1(35) 2016.

УДК 811.11-26+811.161.2

Романюк О. Компаративний аналіз морфологічних особливостей чоловічого і жіночого корпусів на матеріалі мовлення героїв українського дейтинг-шоу; 9 стор.; бібліографічних джерел – 27; мова – українська.

Анотація. Статтю присвячено опису і порівняльному аналізу морфологічних особливостей чоловічого і жіночого корпусів. Матеріалом дослідження вперше стало реальне і сучасне мовлення героїв українського дейтинг-шоу "Холостяк", 3-й сезон. Компаративний аналіз частоти вживання частин мови жіночого і чоловічого корпусів, представлених у відсотковому співвідношенні, зумовив визначення подібностей і відмінностей у чоловічому і жіночому мовленні. Виявлено, що сучасне реальне чоловіче і жіноче мовлення визначається незначною диференціацією, що унеможливує виділення характерних морфологічних ознак гендеру.

Ключові слова: чоловічий корпус, жіночий корпус, морфологічні ознаки гендеру, частини мови, дейтинг-шоу.

Історично сформований у свідомості суспільства розподіл чоловіків і жінок на «сильних і домінуючих» та «слабких і покірних» відповідно, змінився внаслідок цивілізаційного прогресу і вже на початку ХХІ століття перед суспільством постало питання щодо досягнення рівності між чоловіком і жінкою в усіх сферах життя. Рівноправну участь жінок і чоловіків у політичному та економічному житті сучасне суспільство вважає необхідною умовою прогресу в соціально-економічному розвитку, розв'язанні актуальних політичних, культурних, етнічних, а також соціально-психологічних проблем. Внаслідок цього, у багатьох розвинених країнах світу відбувається глобальне переосмислення соціальної ролі чоловіка і жінки у суспільстві, і через це перед вченими актуальним залишається питання про наявність відмінностей у стилі одягу, способах життя, манерах, захопленнях, прагненнях і мовленнєвій поведінці, зумовлених гендерною приналежністю. У сучасній лінгвістиці одна з найпривабливіших тем дослідження є особливості прояву гендеру у мовленні, тому багато вчених досліджували це питання на прикладах різного матеріалу. Так, різноманітні особливості прояву гендеру досліджували вчені-лінгвісти: Біла Н.В., Гвоздева Г. А., Гречушнікова Т. В., Денисова І. В., Іванченко Г. В., Савкіна І. Л., Фатеева Н. А. – на матеріалі художніх творів [1; 5; 8; 12; 14; 22; 27]; Ветлицька О. В., Городнікова М. Д., Гуссейнова І. А., Милосердова О. В., Полубіченко Л. В., Томська М. В. – на матеріалі рекламних текстів [3; 6; 10; 19; 21; 26]; Вакурова О. П., Захарова Т. М., Назарова Е. Д. – на матеріалі Інтернет-чатів [2; 13; 20]; Біла Н. В., Гриценко Е. С., Двинянинова Г. С., Каюмова Е. Р., Кириліна А. В., Серова І. Г. – на матеріалі засобів масової інформації [1; 9; 11; 16; 17; 23]; Ганіна В. В., Горошко Е. И., Карташкова Ф. И., Крейдлін Г. Е., Сте-

рнін І. А., Табурова С. К. досліджували специфіку вербальної і невербальної комунікативної гендерної поведінки [4; 7; 15; 18; 24; 25].

Однак, лінгвістичні особливості прояву гендеру на матеріалі сучасного реального усного мовлення досі не досліджувались, тому матеріалом нашого дослідження ми обрали мовлення учасників українського дейтинг-шоу "Холостяк", 3-й сезон, випуски 1-12, представленого до ефіру в 2013 році. Вибір вищезазначеного матеріалу дослідження зумовив створення двох корпусів, жіночого і чоловічого, в яких мовлення учасників є сучасним і реальним. Хотілося б відзначити, що переважна більшість вчених розглядає особливості прояву гендеру на різних мовних рівнях, а саме фонологічному, морфологічному, лексичному та синтаксичному. В даній статті ми плануємо розкрити морфологічний рівень прояву гендеру.

З метою опису морфологічних особливостей мовлення учасників дейтинг-шоу "Холостяк", 3-й сезон, під час перегляду випусків 1-12 ми записували їхні діалоги. У результаті ми отримали записаний текст, який розподілили на жіноче мовлення і чоловіче мовлення, відповідно до статі мовця, таким чином створивши два корпуси: чоловічий та жіночий.

Отже, **мета** даної статті полягає в описі морфологічних особливостей чоловічого та жіночого корпусів на матеріалі мовлення учасників дейтинг-шоу "Холостяк", 3-й сезон, випуски 1-12. **Об'єктом** даного дослідження є морфологічні особливості жіночого та чоловічого мовлення. Відповідно, **предметом** даного дослідження є частини мови, які функціонують в чоловічому та жіночому корпусах. Основні **методи**, які були використані в статті – методи експертної оцінки, один із статистичних методів рангової кореляції, ряд методів аналізу тексту корпусів.

Як відомо, в морфології всі слова розподіляються на певні класи (групи), які називаються частинами мови. Частини мови виділяються за наступними ознаками: 1) лексичне значення (що означає частина мови, напр. прикметник виражає ознаку предметів); 2) синтаксична роль (які синтаксичні функції виконує частина мови в реченні, напр. підмет, присудок); 3) розряди за значенням (на які групи слів підрозділяється); 4) морфологічні ознаки (за якими параметрами (час, вид, рід, та інше) змінюється частина мови). Відповідно до вищезазначених ознак, всі частини мови поділяються на самостійні (повнозначні), службові (неповнозначні), й окрему групу складають вигуки. До самостійних частин мови відносять іменник, прикметник, дієслово, числівник, займенник, прислівник; до службових – прийменник, сполучник, частку. За поданою загальноприйнятою класифікацією частин мови, розглянемо чоловічий і жіночий корпуси.

Відповідно до нашого дослідження, жіночий корпус представлений 24513 одиницями, а чоловічий – 22466 одиницями. Загальна кількість одиниць – 46979. Для виявлення найбільш вживаних частин мови в жіночому і чоловічому корпусі

ми використовували програму AntConc3.4.4w 2014 року. Для більш зручного обчислення вищенаведену класифікацію частин мови представимо у спрощеній формі, а саме: іменник (**N**), прикметник (**Adj**), дієслово (**V**), числівник (**Num**), займенник (**Pron**), прислівник (**Adv**), прийменник (**Prep**), сполучник (**Conj**), частка (**Part**), вигук (**Inter**).

Отже, представимо отримані результати підрахунків жіночого корпусу у порядку зменшення частоти вживання (Freq): 1) **V** (Freq = 8432); 2) **N** (Freq = 6912); 3) **Adv** (Freq = 2671); 4) **Adj** (Freq = 2451); 5) **Pron** (Freq = 2304); 6) **Num** (Freq = 480); 7) **Prep** (Freq = 480); 8) **Conj** (Freq = 333); 9) **Inter** (Freq = 232); 10) **Part** (Freq = 218). Обчисливши частоту вживання частин мови жіночого корпусу, необхідно визначити наведені результати у відсотковому співвідношенні: якщо загальна кількість одиниць жіночого корпусу складає 24513, тобто 100%, то відсоток кожної частини мови наступний: 1) **V** = 34,4%; 2) **N** = 28,2%; 3) **Adv** = 10,9%; 4) **Adj** = 10%; 5) **Pron** = 9,4%; 6) **Num** = 1,96%; 7) **Prep** = 1,96%; 8) **Conj** = 1,36%; 9) **Inter** = 0,94%; 10) **Part** = 0,88%. Таким чином, представимо отримані дані відсоткового співвідношення частин мови жіночого корпусу на малюнку 1.

Мал. 1. Відсоткове співвідношення частин мови жіночого корпусу

Аналіз малюнку доводить, що найчастіше жінки у реальному мовленні вживають дієслова, а найрідше – частки, відповідно – 34,4% і 0,88% від усього досліджуваного матеріалу.

Представимо отримані результати підрахунків чоловічого корпусу у порядку зменшення частоти вживання (Freq): 1) **V** (Freq = 7278); 2) **N** (Freq = 6695); 3) **Adv** (Freq = 2606); 4) **Adj** (Freq = 2156); 5) **Pron** (Freq = 2112); 6) **Part** (Freq = 471); 7) **Num** (Freq = 338); 8) **Conj** (Freq = 293); 9) **Inter** (Freq = 269); 10) **Prep** (Freq = 248). Обчисливши частоту

вживання частин мови чоловічого корпусу, необхідно визначити наведені результати у відсотковому співвідношенні: якщо загальна кількість одиниць чоловічого корпусу складає 24513, тобто 100%, то відсоток кожної частини мови наступний: 1) **V** = 32,4%; 2) **N** = 29,8%; 3) **Adv** = 11,6%; 4) **Adj** = 9,6%; 5) **Pron** = 9,4%; 6) **Part** = 2,1%; 7) **Num** = 1,5%; 8) **Conj** = 1,3%; 9) **Inter** = 1,2%; 10) **Prep** = 1,1%. Таким чином, представимо отримані дані відсоткового співвідношення частин мови чоловічого корпусу на малюнку 2.

Мал. 2. Відсоткове співвідношення частин мови чоловічого корпусу

Аналіз малюнку доводить, що найчастіше чоловіки у реальному мовленні вживають дієслова, а найрідше – прийменники, відповідно – 32,4% і 1,1% від усього досліджуваного матеріалу.

Компаративний аналіз отриманих даних стратифікації частин мови чоловічого і жіночого корпусів представимо у таблиці 1.

Таблиця 1

Компаративний аналіз морфологічних особливостей чоловічого і жіночого корпусів

Жіночий корпус		Чоловічий корпус		Різниця (%)
Частина мови	Частота вживання (%)	Частина мови	Частота вживання (%)	
Дієслово	34,4	Дієслово	32,4	2
Іменник	28,2	Іменник	29,8	1,6
Прислівник	10,9	Прислівник	11,6	0,7
Прикметник	10	Прикметник	9,6	0,4
Займенник	9,4	Займенник	9,4	0
Числівник	1,96	Числівник	1,5	0,46
Прийменник	1,96	Прийменник	1,1	0,86
Сполучник	1,36	Сполучник	1,3	0,06
Вигук	0,94	Вигук	1,2	0,26
Частка	0,88	Частка	2,1	1,22

Проаналізувавши отримані дані морфологічних проявів гендеру, ми прийшли до таких висновків: сучасне реальне чоловіче і жіноче мовлення визначається настільки незначною диференціацією, тобто різниця між вживанням частин мови чоловічого та жіночого корпусів становить від 2% до 0%, що унеможливує виділення характерних морфологічних ознак гендеру. Ми вважаємо, що це зумовлено тим, що в сучасному суспільстві роль жінки вже давно не обмежується виконанням обов'язків по дому, доглядом за дітьми, їх вихованням і задоволення потреб чоловіків, тому що така позиція вже давно вважається застарілою. Сьогодні положення жінки в суспільстві розглядається не тільки як домогосподарки, вірної дружини

і хорошої матері, але першочерговим є соціальний статус. Перш ніж присвячувати себе шлюбу, більшість жінок намагаються стати незалежними у фінансовому плані, зробити кар'єру тощо. Задача жінки у сучасному суспільстві – це в першу чергу, досягнення успіхів у роботі, кар'єрний ріст, матеріальна незалежність і лише потім – статус дружини і матері. Таким чином відбувається переосмислення цінностей в суспільстві, що й накладає свій відбиток на мовленні "слабкої" статі.

У подальших дослідженнях планується ретельне вивчення чоловічого і жіночого сучасного реального мовлення та аналіз інших мовних рівнів, а саме: лексичного, синтаксичного та стилістичного, з метою зіставлення.

Література

1. Белая Н. В. Гендер как фактор социальных отношений в английской, американской и русской лингвокультурах : диссертация... кандидата филологических наук : 10.02.19 / Белая Наталия Викторовна.- Москва, 2009.- 165 с.
2. Вакурова Е. П. Особенности речевого поведения коммуникантов, обусловленные влиянием гендерной идеологии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/osobennosti-rechevogo-povedeniya-kommunikantov-obuslovlennye-vliyaniem-endernoi-ideologii>
3. Ветлицкая Е. В. Лингвистическая репрезентация гендерных стереотипов в рекламе: На материале англоязычных и русскоязычных текстов. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/lingvisticheskaya-reprezentatsiya-gendernykh-stereotipov-v-reklame-na-materiale-angloyazychn>
4. Ганина В. В. Невербальные компоненты коммуникации, отражающие эмоциональные реакции человека: гендерный аспект [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cheloveknauka.com/neverbalnye-komponenty-kommunikatsii-otrazhayuschie-emotsionalnye-reaktsii-cheloveka-gendernyy-aspekt#ixzz4A2UZvN3J>
5. Гвоздева А. А. Языковая картина мира: лингвокультурологические и гендерные особенности (На материале худ. произв. рус. и англ. авторов) : Дис.... канд. филол. наук : 10.02.19 / А. А. Гвоздева. – Тамбов, 2003. – 151 с.
6. Городникова М. В. Гендерный фактор и распределение социальных ролей в современном обществе (на материале брачных объявлений) / М. В. Городникова // Гендерный фактор в языке и коммуникации: Сб. науч. трудов. Вып 446. – М.: МГЛУ, 1999. – С. 36– 44.
7. Горошко Е. И. Особенности мужских и женских вербальных ассоциаций / Е. И. Горошко // Гендер: Язык. Культура. Коммуникация. – М., 2002.-№1.-С. 77-86.
8. Гречушникова Т. В. Структурно-семиотические характеристики экспериментального поэтического текста: дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Т.В. Гречушникова.– Тверь, 2006. – 199 с.
9. Гриценко Е. С. Язык как средство конструирования гендера: дисс. ... д-ра филол. наук / Е. С. Гриценко. – Новгород, 2005. – 405 с.
10. Гусейнова И.А., Томская М.В. Гендерный аспект в текстах современной рекламы (на материале журнальной прессы ФРГ) / И.А. Гусейнова, М.В. Томская // Филологические науки. – 2000. – № 3. – С. 81-92.
11. Двинянинова Г. С. О гендерной ориентации в британской прессе / Г. С. Двинянинова // Гендер: язык, культура, коммуникация. – Москва, 2001. – С. 173-179.
12. Денисова И. В. Особенности передачи гендерного аспекта в переводе художественного произведения: дисс. ... канд. фил. наук. 10.02.19 / И.В. Денисова. – Челябинск, 2011. – 183 с.
13. Захарова Т. Н. Семиотические средства выражения гендера в тексте на электронном носителе (на материале немецких чатов): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Т. Н. Захарова. – М., 2006. – 27 с
14. Иванченко Г. В. "Мужское" и "женское" в поэзии и прозе глазами "наивного читателя" / Г. В. Иванченко // Библиотечное дело. – 2009. – № 10. – С. 10-14.
15. Карташкова Ф. И. Гендерная специфика коммуникативного жанра "ФЛИРТ" (на материале англоязычных художественных произведений) / Ф. И. Карташкова // Психолінгвістика. – 2012. – Вип. 9. – С. 192-197. – Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2012_9_30.
16. Каюмова Э. Р. Сопоставительный анализ языковых особенностей женских и мужских глянцевого журналов. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/sopostavitelnyy-analiz-yazykovykh-sobennostei-zhenskikh-i-muzhskikh-glyantsevykh-zhurnalov>
17. Кирилина А. В. Гендерные аспекты массовой коммуникации / А. В. Кирилина // Гендер как интрига познания: Сб. статей.– М., 2000. – С. 47– 80.
18. Крейдлин Г. Е. Мужчины и женщины в невербальной коммуникации.– М.: Языки славянской культуры, 2005. – 255 с.
19. Милосердова Е.В. Прагматика речевого общения / Е. В. Милосердова. – Тамбов, 2001. – 121 с.
20. Назарова Е. Д. Гендер адресата как прагматический фактор коммуникации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/gender-adresata-kak-pragmaticeskii-faktor-kommunikatsii>
21. Полубиченко Л. В. Мужской и женский язык рекламы / Л. В. Полубиченко // Вестник МГУ. Сер. 19. – Лингвистика и межкультурная коммуникация. – М., 2000. – № 2. – С. 48-97.
22. Савкина И. Л. Идентичность и модели женственности в дневнике «приживалки» (Е. Попова. Из московской жизни 40-ых годов) / И. Л. Савкина // Гендер: Язык, Культура, Коммуникация. – М., 2002.– С. 274 -280.
23. Серова И. Г. Гендер. Язык. Ментальность: Монография / И. Г. Серова. – Тамб. гос. ун-т им. Г.Р. Державина, 2006. – 217 с.

24. Стернин И. А. Общение между мужчинами и женщинами / И. А. Стернин. – Воронеж, 2002. – 34 с.
25. Табурова С. К. Эмоции в речи депутатов бундестага: мужские и женские предпочтения / С. К. Табурова // Гендер как интрига познания. – М.: Рудомино, 2000. – С. 186 – 191.
26. Томская М.В. Гендерная характеристика социальной рекламы (Вербальные и невербальные компоненты) / М. В. Томская // Гендер: Язык, Культура, Коммуникация. – М., 2002. – С. 294 – 300.
27. Фатеева Н.А. Языковые особенности современной женской прозы. Подступы к теме / Н.А. Фатеева // Русский язык сегодня: Сб. ст. Вып.1. – М., 2000. – С. 573–586.

Александра Романюк

КОМПАРАТИВНЫЙ АНАЛИЗ МОРФОЛОГИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ МУЖСКОГО И ЖЕНСКОГО КОРПУСОВ НА МАТЕРИАЛЕ РЕЧИ ГЕРОЕВ УКРАИНСКОГО ДЕЙТИНГ-ШОУ

Аннотация. Статья посвящена описанию и сравнительному анализу морфологических особенностей мужского и женского корпусов. Материалом исследования впервые стала реальная и настоящая речь героев украинского дейтинг-шоу "Холостяк", 3-й сезон. Компаративный анализ частоты употребления частей речи женского и мужского корпусов, представленных в процентном соотношении, обусловил выявление сходств и различий в мужской и женской речи. Сделан вывод о том, что современная реальная мужская и женская речь определяется незначительной дифференциацией, что делает невозможным выделение характерных морфологических признаков гендера.

Ключевые слова: мужской корпус, женский корпус, части речи, морфологические признаки гендера, дейтинг-шоу.

Romaniuk Olexandra

COMPARATIVE ANALYSIS OF MORPHOLOGICAL FEATURES OF THE MALE AND FEMALE HOUSINGS ON THE MATERIAL OF SPEECH OF HEROES OF THE UKRAINIAN DATING SHOW

The article is devoted to the description and comparative analysis of the morphological features of the male and female corpora. Within the framework of our study we have chosen the real spoken language performed by the contestants of the dating show "Bachelor UA", the 3rd season, which has not been studied yet. The statistical data enable to conclude about morphological similarities and differences of a real contemporary male and female speech. It was revealed that male and female speech is insignificantly different in terms of the parts of speech usage.

Key words: male corpus, female corpus, parts of speech, morphological characteristics of gender, new dating show.

Стаття надійшла до редакції 1.06.2016 р.

Романюк Олександра Сергіївна – PhD, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри перекладу та мовознавства факультету лінгвістики та перекладу Міжнародного гуманітарного університету (м. Одеса).